

آل بویه

دکتر کاوه ماهوتی زبیدی

ناشر بزرگزییدی سال‌های ۸۷، ۸۹، ۹۰، ۹۲، ۹۳، ۹۶ و ۹۸

فهرست

مقدمه	۱۱	ابوالحسن پسر کشکرایا (تلمیذستان)	۵۱
آل بویه	۱۲	علی بن ابراهیم بن بکوس	۵۲
اصل و نسب خانوادگی و شغل خانواده	۱۷	نظیف النفس رومی	۵۲
جغرافیای گیل و دیلم و مردم آنجا	۲۲	ابوالحسن بن تفاع الجراحی	۵۲
وضعیت ظاهری مردم گیل و دیلم	۲۶	ابویعقوب اهوازی	۵۳
آل بویه فارس	۳۳	بند امیر یا بند عضدی	۵۵
آل بویه عراق عرب	۳۷	دارالعلم	۵۵
آل بویه اصفهان و ری و همجوار	۳۷	فرهنگ و ادب	۵۵
شمس المعالی قایس بن (ک) و ووس)	۳۸	کافی الاوحد	۵۷
پسر و شمشگیر	۳۸	ابو محمد مهلبی	۵۸
دلایل و براهین پیشرفت سریع و پرشتاد	۴۲	ابوالفتح عمید وزیر عضدالدوله و	۵۸
آل بویه	۴۲	مؤیدالدوله	۵۸
بخت و اقبال و شانس	۴۴	شاپور بن ابی شیبه وزیر بهاءالدوله	۵۸
کارهایی که برای آئین شیعه در دوران	۴۴	ابواسحاق صابی	۵۸
آل بویه انجام شد	۴۴	ابوطیب متنبی	۶۰
کارهای رفاهی امنیتی	۵۰	ابوسلیمان سجستانی (مطقی)	۶۰
بیمارستان عضدی بغداد	۵۱	بُندار کمال الدین ابوالفتح بُندار رازی	۶۲
نام برخی پزشکان بیمارستان عضدی ..	۵۲	محمد بن علی سرخسی متخلص	۶۳
ابوالخیر الجراحی	۵۲	به خسروی	۶۳
جبرائیل دوم	۵۲	محمد بن عباس خوارزمی	۶۴
		ابوعلی تنوخی	۶۶

۷۹ اختلافات مذهبی	۶۷ رابعه بلخی
۷۹ دشواری های نظامی و ارتش	۶۷ مهیار دیلمی
۸۱ سورات ارتش	۶۷ پایگاه دانشمندان و بزرگان دانش و فنی
۸۲ عدم کفایت در سیاست و کشورداری	۶۷ ابوجعفر صیمری
۸۳ قرامطه یا قرمطیان	۶۸ استخری جغرافیدان
۸۳ شیوه های نظامی آل بویه	۶۸ ابوالوفای بوزجانی
۹۳ علی عمادالدوله	۶۹ شمس الدین مقدسی
۹۹ وزیران علی عمادالدوله	۶۹ النسوی
۱۰۰ حسن رکن الدوله	۷۰ علی بن عباس مجوسی اهوازی
۱۱۶ وزیران حسن رکن الدوله	۷۰ سنان بن ثابت
۱۱۶ احمد معزالدوله	۷۱ ابوبکر محمد بن حسین افسر کرجی
۱۳۲ وزیران احمدبویه	۷۱ ابوالحسن علی بن عیسی خراج بخارا
۱۳۲ عزالدوله بختیار	۷۱ کتب اربعه یا جوامع حدیثی اولیه
۱۴۳ وزیران عزالدوله بختیار	۷۳ کتابخانه عضدی شیراز
۱۴۳ عضد الدوله دیلمی	۷۳ کتابخانه ابوالفضل بن عمید در ری
۱۵۳ ابن المصم	۷۴ کتابخانه صاحب بن عباد
۱۵۳ شاپور بن اردشیر	۷۴ کتابخانه بهرام بن مافنه
۱۵۳ علی بن عباس مجوسی اهوازی	۷۴ کتابخانه شاپور بن اردشیر
۱۵۳ ابوعلی تنوخی	۷۴ ابوعلی بن سوارکاتب
۱۵۳ ابوطیب متنبی	۷۶ ابوالفرج علی بن حسین هندو
۱۵۳ ابواسحاق صابی	۷۶ عمران و آبادانی
۱۶۸ وزیران عضدالدوله	۷۶ علل کاهش قدرت آل بویه
۱۶۸ شرف الدوله	۷۷ نابسامانی های اقتصادی

وزیران شرف الدوله در شیراز..... ۱۷۱	در کرمان یا کرمان و فارس با هم ۲۱۱
ابوکالیجار صمصام الدوله ۱۷۱	فخرالدوله ۲۱۱
وزیران صمصام الدوله در بغداد ۱۷۴	وزیران فخرالدوله ۲۲۰
بهاء الدوله دیلمی ۱۷۴	مؤیدالدوله ۲۲۱
وزیران بهاء الدوله در بغداد ۱۷۸	وزیران مؤیدالدوله ۲۲۲
وزیران بهاء الدوله در شیراز ۱۸۰	خسرو فیروز ۲۲۳
سلطان العربیه ۱۸۱	مجدالدوله ۲۲۳
وزیران سلطان الدوله در بغداد ۱۸۳	وزیران مجدالدوله ۲۲۸
مُشْرِفُ الدَّولَةِ ۱۸۴	شمس الدوله ۲۲۹
وزیران مُشْرِفُ الدَّولَةِ ۱۸۶	وزیران شمس الدوله ۲۳۲
ابوالفوارس ۱۸۶	سماء الدوله ۲۳۲
جلال الدوله دیلمی ۱۸۹	وزیران آل بویه ۲۳۴
وزیران جلال الدوله ۱۹۴	مید ۲۴۲
ابوکالیجار مرزبان ۱۹۶	ابن عید ۲۴۳
وزیران ابوکالیجار مرزبان ۲۰۳	ابوالفتح عید ابوالفتح علی بن ۲۴۳
ملک رحیم ۲۰۴	ابوالفضل ۲۴۶
وزیران ملک رحیم ۲۰۷	صاحب بن عبّاد ۲۴۹
پولادستون ۲۰۷	ابوالعباس احمد بن ابراهیم بن ابی اصفهانی ۲۴۹
وزیر پولادستون ۲۰۹	(ابوالعباس ضعی) ۲۵۸
ابوعلی کیخسرو ۲۱۰	ابوجعفر صیمری ۲۵۹
دیالمه عراق، خوزستان، کرمان ۲۱۰	ابومحمد مهلبی ۲۶۳
در عراق و اهواز و کرمان ۲۱۰	ابن بقیه ۲۶۶
در عراق یا عراق و فارس با هم ۲۱۱	فخرالملک ۲۷۱

۲۸۷.....	دیوان الفصّ	۲۷۲.....	ابومحمد حسن بن سهلان رامهرمزی
۲۸۷.....	دیوان زمام	۲۷۳.....	خاندان ابن ماکولا
۲۸۸.....	دیوان المصادرين		ابوسعبد (سعید) عبدالواحد ابن احمد بن جعفر
۲۸۸.....	دیوان الحرم	۲۷۳.....	بن ماکولا
۲۸۸.....	دیوان البر		یمین الدوله ابوعلی حسن بن علی بن
۲۸۸.....	دیوان صدقات	۲۷۴.....	جعفر بن ماکولا
۲۸۸.....	دیوان الاحشام		ابوالقاسم هبةالله بن علی بن جعفر بن ماکولا
۲۸۸.....	دیوان مظالم	۲۷۴.....	۳۶۵ هـ ۳ قمری
۲۸۹.....	دیوان الضیاع (ضیاع الخاصه)		ابوعبدالله حسین بن علی بن جعفر
۲۸۹.....	دیوان سواد	۲۷۵.....	بن ماکولا
۲۸۹.....	دیوان خراج	۲۷۵.....	بهرام بن مافنه
	درآمد آل بویه از چه راه های		ابوالعلاء محمد بن ابی القاسم
۲۹۰.....	تأمین می شد	۲۷۶.....	علی بن حصول
۲۹۵.....	خراج		ابوسعبد منصور بن حسن بن
۲۹۵.....	ع	۲۷۷.....	حسین آوی (آبی)
۲۹۵.....	زکوة		دولت آل بویه چگونه کشور خود
۲۹۵.....	خمس	۲۷۹.....	را اداره می کردند
۲۹۶.....	جزیه	۲۸۱.....	دیوان سپاه و جیش
۲۹۶.....	مال الجراحی	۲۸۲.....	دیوان نفقات یا هزینه
۲۹۶.....	سیب البحر	۲۸۳.....	دیوان بیت المال
۲۹۶.....	هدایا	۲۸۳.....	دیوان برید
۲۹۶.....	مکس	۲۸۶.....	دیوان اشراف
۲۹۶.....	تشگ (طسق)	۲۸۷.....	دیوان انشاء یا دیوان رسائل

وقفیات	۲۹۶	زبدة النصره ونخبه العصره تألیف
اقتصاد آل بویه	۲۹۶	عمادالدين اصفهانی ۳۱۷
طبقات اجتماعی	۲۹۹	کتاب تاریخ سلجوقی ترجمه کتاب زبده النصره
خاصه	۲۹۹	ونخبه العصره ۳۱۷
عامه	۲۹۹	روضه الصفا فی سیره الانبیاء و
طبقه متوسطه	۲۹۹	الملوک و الخلفا ۳۱۷
گدایان و طبیل ها	۲۹۹	تاریخ های عمومی ۳۱۸
عیاران	۲۹۹	کتاب تجارب الامم و تعاقب الهمم نوشته ابوعلی
صعاليک یا سلوکان	۳۰۱	مسکویه ۳۱۸
شطار یا شاطران	۳۰۱	زين الاخبار گردیزی ۳۱۸
گدایان	۳۰۱	مجمل التواریخ و قصص ۳۱۹
فردگرایی و جهان وطنی	۳۰۳	لمن تظم فی تاریخ ملوک ابوالفرج
مشاغل و کارهای مردم	۳۰۳	بن جوزی. فی ۳۱۹
کشاورزی	۳۰۵	انکامل فی التاریخ ابن اثیر ۳۱۹
صنعت و فنون	۳۰۵	مراة الزمان فی تواریخ الاعیان ۳۱۹
پیشه‌وران و اصناف	۳۰۷	کتاب مراة الزمان و مراة الیقظان فی
بازرگانی	۳۰۷	معرفة ما یعتبر من حوادث الزمان
هنر در آل بویه	۳۱۰	یا کتاب تاریخ یافعی ۳۱۹
معماری در آل بویه	۳۱۲	تاریخ های محلی ۳۲۰
منابع تاریخ آل بویه	۳۱۵	تاریخ قم نوشته حسن بن محمد بن
رویدادنگاری دودمانی	۳۱۶	حسن قمی ۳۲۰
تاریخ بیهقی یا تاریخ مسعودی نوشته		فارسنامه ابن بلخی ۳۲۱
ابوالفضل محمد بن حسین بیهقی ۳۱۶		کتاب و منابع جغرافیایی ۳۲۱

۳۳۲	ابو اسحاق صابی	۳۲۱	مسالك و ممالك ابن استخری
۳۳۴	کیش و آئین در دوران آل بویه	۳۲۲	صورة الارض، ابن حوقل بغدادی
۳۳۴	پاگانی		احسن التقاسیم فی معرفه
۳۳۶	مازیار پسر قارن	۳۲۲	الاقالیم مقدسی
۳۳۷	لیلی پسر شه دوست	۳۲۲	سفرنامه ابن بطوطه
۳۳۸	یحیی بن عبدالله	۳۲۳	کتبی که تاریخ وزراء را بیان می کنند
۳۴۰	جلال الدین اشرف	۳۲۳	تاریخ فخری، ابن طقطقی
۳۴۷	حسن بن زید	۳۲۳	تجارب، لب و بندوشاه نخجوانی
۳۴۸	داعی کبیر		نسائح، سرار من لطائف الاخبار
۳۴۸	ابوالحسن احمد بن محمد	۳۲۴	ناصرالدین منش کرم
۳۴۹	محمد بن زید	۳۲۴	آثار الوزرا عقیلی
۳۴۹	ناصر کبیر	۳۲۴	نوشته های جدید
۳۵۰	داعی صغیر	۳۲۱	تمدن اسلامی، آدام متر
۳۵۱	لیلی بن نعمان		ایران و دین و تاریخ آن و لادیم
۳۵۴	غیبت صغری	۱۰۴	مینورسکی
۳۵۵	علاء الدین بن سعید		تاریخ ایران در قرون نخستین اسلامی
۳۵۵	محمد بن عثمان سمری	۳۲۵	آرتور اشپولر
۳۵۵	حسین روح نوبختی	۳۲۷	آثار ایران در دوره خلفا
۳۵۵	علی بن محمد سمری	۳۲۷	ویلفرد فردیناند مادلونگ
۳۵۹	منابع	۳۲۷	تاریخ بویان، کلود کائن
		۳۲۸	ابوعلی مسکویه

ایران سرزمینی کهن با تاریخی کهن است، گیلان به همان کهنی ایران است و سرشار است از بزرگان دانش و فرهنگ و هنر و سیاست و سپاهگیری، و مردمی سلحشور دارد که در طول تاریخ نگذاشتند متجاوزان مقدونی و تازی و مغول به سرزمینشان راه یابند.

تاریخ کشور ما، سرشار است از رویدادهای تلخ و شیرین و پیروزی و شکست‌های خرد و کلان.

تمدن‌های مصر و ایران و چین و یونان و هند و روم چنان تاریخ کهن و پیچیده و سرشار از ماجرا و اختلاف برانگیز دارند که شناختن هر بخش از آنها نیاز به سال‌ها بررسی دارد.

درباره سرزمین ایران علاقه مورخین به بخش‌هایی از تاریخ مانند ایران باستان و دوران صفوی و زندیه و قاجاریه و مشروطه بیشتر بوده و بخش‌هایی از تاریخ ایران کمتر مورد توجه بوده است که از لحاظ اهمیت شاید بخار به هیچ روی از دیگر دوره‌ها کم ندارند مانند دوران آل بویه که از سرزمین گیل و دیلم سرچشمه گرفتند و توانستند برای بیشتر از یک سده نیروی برتر فلات قاره ایران و حتی میان رودان و سرزمین‌های مجاور باشند و در تمدن و فرهنگ و مذهب مردم تأثیری ژرف داشته باشند که هم اکنون نیز آثار آن در زندگی ایرانیان دیده می‌شود.

با بررسی‌های مینورسکی، آدام متز و اشمولزس و سایر نویسندگان ایرانی به تدریج شناخت ما از این دوران بیشتر شد اینجانب تلاش کرده‌ام تا ضمن بیان خواستگاه و چگونگی قدرت‌گیری این خاندان، فرهنگ و هنر و معارف و روش زندگی، آداب و رسوم، دلایل پیشرفت سریع و براهین به سستی گراییدن آنها را بیان کنم و بزرگان فرهنگ و ادب و پزشکان و حکیمان آن دوره را معرفی نمایم از آنجا که خرد و دین گیلانی هستم و این خاندان نیز گیلانی هستند باعث شده توجه بیشتری به آنها داشته باشم و باریز بینی بیشتری در آنها بنگرم لیکن تلاش نموده‌ام که بدون جانب‌داری سخن بگویم و از این رو که بنده پزشک هستم، نگاه ویژه‌ای به طبیبان این دوره داشته‌ام و اسامی آنها را ذکر نمودم پیشاپیش از کاستی‌های کتاب پوزش می‌خواهم و از همه نویسندگان ایرانی و غیر ایرانی که از نوشته‌هایشان بهره برده‌ام صمیمانه سپاسگزارم. با سپاس فراوان از همسرم سرکار خانم دکتر یاسمن دلیلی که ویراستاری کتاب را انجام دادند و سپاس از خانم مهندس فرناز عطار که در طراحی جلد یاریگر بودند.